

Årsplan for *RELEVANS 9* skoleåret 2021–2022

Årsplanen følger strukturen og rekkefølgen på temaene i *Relevans 9, Grunnbok* og rekkefølgen i *Relevans 8–10 Skolestudio* fordi kapitlene i stor grad bygger på hverandre. Vi anbefaler 4–5 uker per kapittel. Innholdet i *Relevans 9, Grunnbok* og *Relevans 9, Smart Bok* finnes også i *Relevans 8–10 Skolestudio*. For å tydeliggjøre hvor i *Relevans 8–10 Skolestudio* du kan finne innholdet det vises til, har vi for eksempel oppgitt navnet på deltemaet eller oppgaven.

Stortingsvalget og sametingsvalget 2021

I forbindelse med stortings- og sametingsvalget vil det til skolestart 2021 ligge en egen tilleggsressurs klar i *Relevans 8–10 Skolestudio*.

Temaene seksualitet og rus

I tillegg anbefaler vi å undervise i temaene seksualitet og rus i løpet av skoleåret. Du finner egne tilleggsressurser om disse temaene i *Relevans 8–10 Skolestudio*. Ressursen er utformet på en slik måte at du som lærer kan undervise i og ta opp temaene etter behov.

Forslag til vurdering

I kolonnen «Forslag til vurdering» finner du oppgaver og forslag til ulike vurderingsformer. I kolonnen «Tips og triks» finner du relevant stoff fra Verktøykassa (*Relevans* sin metode- og oppslagsdel) og forslag til hvordan du kan bruke innholdet i *Relevans* i samarbeid med andre fag på ungdomstrinnet. I lærerveiledningen finner du mer utfyllende beskrivelser av dette. Lærerveiledningen for *Relevans 9* er under utvikling.

Lykke til!

VEDLEGG 1: Forslag til vurderingskriterier podkast **VEDLEGG 2:** Å planlegge podkast **VEDLEGG 3:** Forslag til egenvurdering og undervisvurdering

Kapittel 1: Perspektiver og ideologier + stortings- og sametingsvalg

Kjerneelementer

- undring og utforsking
- samfunnskritisk tenking og sammenhenger
- demokratiforståelse og deltakelse

Tverrfaglige tema

- demokrati og medborgerskap

Anbefalt tidsbruk	Kompetansemål	Forslag til vurdering	Tips og triks
4–5 uker	<ul style="list-style-type: none"> • bruke samfunnsfaglige metoder og digitale ressurser i egne undersøkelser, presentere funn ved bruk av digitale verktøy og drøfte hvor gyldige og relevante funnene er • vurdere på hvilke måter ulike kilder gir informasjon om et samfunnsfaglig tema, og reflektere over hvordan algoritmer, ensrettede kilder eller mangel på kilder kan prege forståelsen vår • drøfte hvordan framstillinger av fortiden, hendelser og grupper har påvirket og påvirker holdningene og handlingene til folk • reflektere over hvordan mennesker har kjempet og kjemper for endringer i samfunnet og samtidig har vært og er påvirket av geografiske forhold og historisk kontekst • reflektere over hvilke aktører som har makt i samfunnet i dag, og hvordan disse begrunner standpunktene sine 	<p>Egenvurdering: Kapitteloppgave 1 (vedlegg 3) Å planlegge podkast (vedlegg 2)</p> <p>Presentasjon: Utforsk, oppdrag 1 og 4</p> <p>Skriftlig innlevering: Oppgaver til «Da ideologiene delte verden», oppgave 4. Elevene kan bruke oppgaven som utgangspunkt til å skrive en fagtekst.</p> <p>Podkast: Oppgaver til «Da ideologiene delte verden», oppgave 1 og 4 Utforsk, oppdrag 2</p>	<p>Verktøykassa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Å skrive saktekster i samfunnsfag • Å oppgi kilder • Årsaker og virkninger • Å lage podkast <p>Stortingsvalget 2021:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppgaver til <i>Relevans 9</i> «Vi forstår verden på forskjellige måter», oppgave 3 • Tilleggsressurs i <i>Relevans 8–10 Skolestudio</i> • Ressurser fra <i>Relevans 8</i> som kan brukes: <ul style="list-style-type: none"> ○ Oppgaver til <i>Relevans 8</i> «Det norske demokratiet», oppgave 4 «Hva brenner du for?» (s. 107). Etter å ha skrevet tekst om en viktig sak kan elevene utforske hva de ulike partiene mener om denne saken. ○ Oppgaver til «Hva er politikk?», oppgave 4 (s. 115) ○ Kapitteloppgave 2

Kapittel 2: Å klare seg selv i samfunnet			
<p>Kjerneelementer</p> <ul style="list-style-type: none"> • undring og utforsking • identitetsutvikling og fellesskap • bærekraftige samfunn • samfunnskritisk tenking og sammenhenger <p>Tverrfaglige tema</p> <ul style="list-style-type: none"> • folkehelse og livsmestring • demokrati og medborgerskap • bærekraftig utvikling 			
Anbefalt tidsbruk	Kompetansemål	Forslag til vurdering	Tips og triks
4–5 uker	<ul style="list-style-type: none"> • vurdere hvordan arbeid, inntekt og forbruk kan påvirke personlig økonomi, levestandard og livskvalitet • beskrive sentrale lover, regler og normer og drøfte hvilke konsekvenser brudd på disse kan ha for den enkelte og for samfunnet på kort og lang sikt 	<p>Undervisvurdering/egenvurdering: Still et spørsmål (vedlegg 3) Å planlegge podkast (vedlegg 2)</p> <p>Presentasjon: Oppgaver til «Lov og rett», oppgave 3 og 4 Utforsk, oppdrag 3</p> <p>Diskusjon i klassen: Utforsk, oppdrag 2</p> <p>Rollespill: Oppgaver til «Lov og rett», oppgave 2</p> <p>Fagsamtale: Kapitteloppgave 2 og 3</p> <p>Podkast: Oppgaver til «Lov og rett», oppgave 3 og 4</p> <p>Feltarbeid eller spørreundersøkelse: Utforsk, oppdrag 2 kan brukes som utgangspunkt for feltarbeid eller spørreundersøkelse.</p>	<p>Verktøykassa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Å lage spørreundersøkelse • Personvern • Å gjøre feltarbeid • Å lage podkast <p>Samarbeid med andre fag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Matematikk: Oppgaver til «Arbeid og penger», oppgave 1 og 2 • Norsk og utdanningsvalg: Oppgaver til «Arbeid og penger», oppgave 4 <p>Tverrfaglige temaer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Folkehelse og livsmestring: Magasinoppslaget «Kan du ta ansvar for deg selv?» • Alle oppgaver til «Arbeid og penger» • Bærekraftig utvikling: Utforsk, alle oppdrag
Kapittel 3: Verdens første verdenskrig			
<p>Kjerneelementer</p> <ul style="list-style-type: none"> • undring og utforsking • samfunnskritisk tenking og sammenhenger • demokratiforståelse og deltakelse 			

Tverrfaglige tema			
<ul style="list-style-type: none"> demokrati og medborgerskap 			
Anbefalt tidsbruk	Kompetansemål	Forslag til vurdering	Tips og triks
4–5 uker	<ul style="list-style-type: none"> reflektere over hvordan mennesker har kjempet og kjemper for endringer i samfunnet og samtidig har vært og er påvirket av geografiske forhold og historisk kontekst redegjøre for årsaker til og konsekvenser av sentrale historiske og nåtidige konflikter og reflektere over om endringer av noen forutsetninger kunne ha hindret konfliktene utforske og beskrive hvordan menneske- og urfolksrettigheter og andre internasjonale avtaler og samarbeid har betydning for nasjonal politikk, livet til mennesker, likestilling og likeverd 	<p>Undereisvurdering/egenvurdering: Begrepssky (vedlegg 3) EXIT (vedlegg 3)</p> <p>Presentasjon: Oppgaver til «Hvorfor ble det krig i 1914», oppgave 3 Kapitteloppgave 4 Oppgaver til «Et urolig Europa vakler videre», oppgave 3</p> <p>Innlevering (film): Oppgaver til «Hvorfor ble det krig i 1914», oppgave 1 Oppgaver til «Et urolig Europa vakler videre», oppgave 3</p> <p>Innlevering (fagtekster): Oppgaver til «Hvorfor ble det krig i 1914?», oppgave 4 Kapitteloppgave 2</p>	<p>Verktøykassa:</p> <ul style="list-style-type: none"> Å skrive saktekster i samfunnsfag Å oppgi kilder Årsaker og virkninger <p>Samarbeid med andre fag:</p> <ul style="list-style-type: none"> Norsk: Oppgaver til «Et urolig Europa vakler videre», oppgave 1. Brevet kan skrives på sidemål. <p>Arbeid med kilder:</p> <ul style="list-style-type: none"> Oppgaver til «Hvorfor ble det krig i 1914?», oppgave 3 Oppgaver til «Et urolig Europa vakler videre», oppgave 1. Elevene kan bruke historiske kilder når de løser oppgaven. Oppgaver til «Et urolig Europa vakler videre», oppgave 4 Utforsk, oppdrag 1 og 4 (bilder som kilde)

Kapittel 4: Våre mørkeste år			
Kjerneelementer <ul style="list-style-type: none"> • undring og utforsking • samfunnskritisk tenking og sammenhenger • demokratiforståelse og deltakelse Tverrfaglige tema <ul style="list-style-type: none"> • demokrati og medborgerskap 			
Anbefalt tidsbruk	Kompetansemål	Forslag til vurdering	Tips og triks
5–6 uker (Dette kapitlet har et høyere sidetall enn de andre kapitlene i <i>Relevans 9</i> . Derfor anbefaler vi at det settes av flere uker i årsplanen.)	<ul style="list-style-type: none"> • reflektere over hvordan mennesker har kjempet og kjemper for endringer i samfunnet og samtidig har vært og er påvirket av geografiske forhold og historisk kontekst • redegjøre for årsaker til og konsekvenser av sentrale historiske og nåtidige konflikter og reflektere over om endringer av noen forutsetninger kunne ha hindret konfliktene • utforske og beskrive hvordan menneske- og urfolksrettigheter og andre internasjonale avtaler og samarbeid har betydning for nasjonal politikk, livet til mennesker, likestilling og likeverd • redegjøre for årsaker til og konsekvenser av terrorhandlinger og folkemord, som holocaust, og reflektere over hvordan ekstreme holdninger og ekstreme handlinger kan forebygges 	Underveisvurdering/egenvurdering: Kapitteloppgave 1 (vedlegg 3) Å planlegge podkast (vedlegg 2) Presentasjon: Oppgaver til «En ny verdenskrig», oppgave 4 Oppgaver til «Norge i krig», oppgave 3 Et lengre prosjekt: Kapitteloppgave 3 Innlevering: Oppgaver til «Norge i krig», oppgave 1 Utforsk, oppdrag 4 Kapitteloppgave 2 Debatt/klasediskusjon: Oppgaver til «En ny verdenskrig», oppgave 1 Oppgaver til «Det store sammenbruddet», oppgave 3 Rollespill: Utforsk, oppdrag 3	Verktøykassa: <ul style="list-style-type: none"> • Å skrive saktekster i samfunnsfag • Å oppgi kilder • Årsaker og virkninger • Å lage spørreundersøkelse • Personvern Samarbeid med andre fag: <ul style="list-style-type: none"> • Norsk: Arbeid med skjønnlitterære tekster: Oppgaver til «Norge i krig», oppgave 2 + utdrag fra «Du må ikke sove» i introtekst • Skrive og framføre tale: Oppgaver til «Det store sammenbruddet», oppgave 4 • KRLE: Den delen av kapitlet som heter «En katastrofe skapt av mennesker», kan jobbes med i både KRLE og samfunnsfag. • Engelsk og språkfag: Når elevene besvarer en oppgave, så kan ett eller flere avsnitt skrives på et annet språk.

Kapittel 5: Befolkningen i verden			
Kjerneelementer <ul style="list-style-type: none"> • undring og utforsking • samfunnskritisk tenking og sammenhenger • bærekraftige samfunn Tverrfaglige tema <ul style="list-style-type: none"> • bærekraftig utvikling 			
Anbefalt tidsbruk	Kompetansemål	Forslag til vurdering	Tips og triks
4–5 uker	<ul style="list-style-type: none"> • bruke samfunnsfaglige metoder og digitale ressurser i egne undersøkelser, presentere funn ved bruk av digitale verktøy og drøfte hvor gyldige og relevante funnene er • vurdere på hvilke måter ulike kilder gir informasjon om et samfunnsfaglig tema, og reflektere over hvordan algoritmer, ensrettede kilder eller mangel på kilder kan prege forståelsen vår • utforske hvordan teknologi har vært og fremdeles er en endringsfaktor, og drøfte innvirkningen teknologien har hatt og har på enkeltmennesker, samfunn og natur • sammenligne hvordan politiske, geografiske og historiske forhold påvirker levekår, bosettingsmønstre og demografi i forskjellige deler i verden i dag • redegjøre for årsaker til og konsekvenser av sentrale historiske og nåtidige konflikter og reflektere over om endringer av noen forutsetninger kunne ha hindret konfliktene 	<p>Egenvurdering/undervisvurdering: Still et spørsmål (vedlegg 3) Begrepssky (vedlegg 3)</p> <p>Innlevering: Bruk oppgave 3 «Levekårene i verden» til å skrive en fagtekst.</p> <p>Presentasjon: Oppgaver til «Hva er levekår?», oppgave 4 Utforsk, oppdrag 2 eller 4 Kapitteloppgave 3</p> <p>Rollespill: Utforsk, oppdrag 3</p> <p>Film/digital fortelling: Oppgaver til «Befolkning er politikk», oppgave 1</p>	<p>Verktøykassa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Å skrive saktekster i samfunnsfag • Å oppgi kilder <p>Samarbeid med andre fag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Matematikk: I Gyldendals læreverk for matematikk (<i>Maximum 9</i>) finnes det flere oppgaver med befolkning som tema. • KRLE: Oppgaver til «Hva er levekår?», oppgave 1 <p>Tverrfaglig tema</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bærekraftig utvikling: For eksempel Utforsk, oppdrag 4

Kapittel 6: En verden av samarbeid			
Kjerneelementer <ul style="list-style-type: none"> • undring og utforsking • samfunnskritisk tenking og sammenhenger • demokratiforståelse og deltakelse • bærekraftige samfunn • identitetsutvikling og fellesskap Tverrfaglige tema <ul style="list-style-type: none"> • demokrati og medborgerskap 			
Anbefalt tidsbruk	Kompetansemål	Forslag til vurdering	Tips og triks
4–5 uker	<ul style="list-style-type: none"> • reflektere over hvordan mennesker har kjempet og kjemper for endringer i samfunnet og samtidig har vært og er påvirket av geografiske forhold og historisk kontekst • redegjøre for årsaker til og konsekvenser av sentrale historiske og nåtidige konflikter og reflektere over om endringer av noen forutsetninger kunne ha hindret konfliktene • redegjøre for årsaker til og konsekvenser av terrorhandlinger og folkemord, som holocaust, og reflektere over hvordan ekstreme holdninger og ekstreme handlinger kan forebygges • utforske og beskrive hvordan menneske- og urfolksrettigheter og andre internasjonale avtaler og samarbeid har betydning for nasjonal politikk, livet til mennesker, likestilling og likeverd • reflektere over hvilke aktører som har makt i samfunnet i dag, og hvordan disse begrunner standpunktene sine • beskrive sentrale lover, regler og normer og drøfte hvilke konsekvenser brudd på disse kan ha for den enkelte og for samfunnet på kort og lang sikt 	Egenvurdering: Logg (vedlegg 3) Still et spørsmål (vedlegg 3) Diskusjon i klassen: Oppgaver til «Hvorfor samarbeider vi?», oppgave 2 Innlevering: Oppgaver til «De store organisasjonene», oppgave 1 Spørreundersøkelse: Oppgaver til «De store organisasjonene», oppgave 3 Presentasjon: Oppgaver til «Hvordan samarbeider land?», oppgave 4	Verktøykassa: <ul style="list-style-type: none"> • Å skrive saktekster i samfunnsfag • Å oppgi kilder • Å lage spørreundersøkelse Samarbeid med andre fag: <ul style="list-style-type: none"> • Norsk og andre språk: Å skrive søknad: Oppgaver til «De store organisasjonene», oppgave 1 • Skrive og framføre tale: Utforsk, oppdrag 3 eller kapitelloppgave 3 • Norsk og kunst og håndverk: Lage en egen organisasjon med logo og plakat, oppgaver til «De store organisasjonene», oppgave 4.

Kapittel 7: Jordas bærekraftige framtid			
Kjerneelementer <ul style="list-style-type: none"> • undring og utforsking • bærekraftige samfunn Tverrfaglige tema <ul style="list-style-type: none"> • bærekraftig utvikling 			
Anbefalt tidsbruk	Kompetansemål	Forslag til vurdering	Tips og triks
4–5 uker	<ul style="list-style-type: none"> • vurdere på hvilke måter ulike kilder gir informasjon om et samfunnsfaglig tema, og reflektere over hvordan algoritmer, ensrettede kilder eller mangel på kilder kan prege forståelsen vår • utforske hvordan teknologi har vært og fremdeles er en endringsfaktor, og drøfte innvirkningen teknologien har hatt og har på enkeltmennesker, samfunn og natur • beskrive ulike dimensjoner ved bærekraftig utvikling og hvordan de påvirker hverandre, og presentere tiltak for mer bærekraftige samfunn 	Egenvurdering: EXIT (vedlegg 3) Begrepsky (vedlegg 3) Feltarbeid: Kapitteloppgave 3 Innlevering: Oppgaver til «Bærekraftig utvikling», oppgave 3 eller 4 Utforsk, oppdrag 1 eller 3 Spørreundersøkelse: Kapitteloppgave 2	Verktøykassa: <ul style="list-style-type: none"> • Å skrive saktekster i samfunnsfag • Å oppgi kilder • Å lage spørreundersøkelse • Personvern • Å gjøre feltarbeid Samarbeid med andre fag: <ul style="list-style-type: none"> • Matematikk og mat og helse: Oppgaver til «Utfordringer mot 2030», oppgave 2 • Kunst og håndverk: Oppgaver til «Hvem har ansvaret for å skape en bærekraftig framtid?», oppgave 3 eller utforsk, oppdrag 4 • Norsk: Utforsk, oppdrag 3

Kapittel 8: Vårt mangfoldige samfunn			
Kjerneelementer <ul style="list-style-type: none"> • samfunnskritisk tenking og sammenhenger • demokratiforståelse og deltakelse • identitetsutvikling og fellesskap Tverrfaglige tema <ul style="list-style-type: none"> • demokrati og medborgerskap • folkehelse og livsmestring 			
Anbefalt tidsbruk	Kompetansemål	Forslag til vurdering	Tips og triks
4–5 uker	<ul style="list-style-type: none"> • reflektere over hvordan mennesker har kjempet og kjemper for endringer i samfunnet og samtidig har vært og er påvirket av geografiske forhold og historisk kontekst • sammenligne hvordan politiske, geografiske og historiske forhold påvirker levekår, bosettingsmønstre og demografi i forskjellige deler av verden i dag • redegjøre for årsaker til og konsekvenser av sentrale historiske og nåtidige konflikter og reflektere over om endringer av noen forutsetninger kunne ha hindret konfliktene • utforske og beskrive hvordan menneske- og urfolksrettigheter og andre internasjonale avtaler og samarbeid har betydning for nasjonal politikk, livet til mennesker, likestilling og likeverd • redegjøre for fornavn av samene og de nasjonale minoritetene og uretten de har vært utsatt for, og reflektere over hvilke konsekvenser det har hatt og har på individ- og samfunnsnivå • beskrive sentrale lover, regler og normer og drøfte hvilke konsekvenser brudd på disse kan ha for den enkelte og for samfunnet på kort og lang sikt • beskrive trekk ved det politiske systemet og velferdssamfunnet i Norge i dag og reflektere over sentrale utfordringer 	Egenvurdering: Logg (vedlegg 3) Kapitteloppgave 1 (vedlegg 3) Å planlegge podkast (vedlegg 2) Diskusjon i klassen: Oppgaver til «Misbruk av makt», oppgave 4 Kapitteloppgave 2 Rollespill: Oppgaver til «Like rettigheter og muligheter», oppgave 2 Podkast: Oppgaver til «Like rettigheter og muligheter», oppgave 1 Feltarbeid: «Utforsk: Et samfunn for alle» er et godt utgangspunkt for feltarbeid. Elevene kan utforske offentlige bygninger i kommunen, som skolen, biblioteket, kommunehuset eller ungdomsklubben.	Verktøykassa: <ul style="list-style-type: none"> • Å gjøre feltarbeid • Å lage podkast Samarbeid med andre fag: <ul style="list-style-type: none"> • Utdanningsvalg: Alle oppgaver til «Vi er forskjellige» • Norsk: Utdrag fra «Kongens tale på hagefesten». • Kunst og håndverk: Kapitteloppgave 2, «Lag et drømmeungdomshus» • Engelsk: Oppgaver til «Misbruk av makt», oppgave 2

VEDLEGG 1: Forslag til vurderingskriterier podkast

Mål	Målet er nådd når	Egenvurdering
Podkasteren er godt planlagt	<ul style="list-style-type: none"> • eleven har levert «Plan for podkast» 	
Eleven har tatt til seg tilbakemelding fra undervisvurdering	<ul style="list-style-type: none"> • eleven har brukt tilbakemelding fra lærer i undervisvurderingen «Å planlegge podkast» 	
Podkasteren er godt framført	<ul style="list-style-type: none"> • eleven ikke snakker i munnen på de andre i gruppa • eleven kan stoffet, og opptaket ikke virker opplest • alle elevene i gruppa snakker like mye 	
Podkasteren har godt og relevant faglig innhold	<ul style="list-style-type: none"> • podkasteren svarer på det oppgaven spør om • eleven oppgir hvilke kilder som er brukt • eleven har brukt varierte kilder for å løse oppgaven 	
Podkasteren har en tydelig og ryddig struktur	<ul style="list-style-type: none"> • podkasteren har en innledning der tema for episoden blir presentert • podkasteren har musikk og lyd i intro og underveis • podkasteren har en avslutning med oppsummering og konklusjon 	
Lærers kommentar		

VEDLEGG 2: Å planlegge podkast

Å planlegge en podkast	<Skriv her>
Navn på podkast, tittel på episode og målgruppe	
Budskapet i podkasten/formålet med podkasten/problemstilling	
Hvordan nå målgruppa med budskapet?	
Struktur: Hva skal komme fram i innledningen, hoveddelen og avslutningen?	
Spørsmål til lærer	
Lærers hjelpende kommentar/vurdering	

VEDLEGG 3: Forslag til egenvurdering og underveisvurdering

METODE	FORKLARING
Kapitteloppgave 1	La elevene gjøre kapitteloppgave 1 etter arbeidet med et kapittel. Oppgaven kan leveres inn og vurderes av lærer.
EXIT	Denne aktiviteten gjennomføres etter en time. Alle skriver på en lapp hva de lærte i løpet av økta. Lappen leveres til lærer etter timen.
Still et spørsmål	Alle elever skriver et spørsmål de har til det de nettopp har lært. Lærer blander spørsmålene og deler ut til elevene. Elevene kan få i lekse å finne svar på spørsmålet. Mini-presentasjon neste time/økt.
Logg	Elevene skriver en kort logg fra timen med følgende punkter: <ul style="list-style-type: none">• Dette synes jeg var spennende• Dette synes jeg var vanskelig• Spørsmål til læreren
Begrepssky	Lag ordsky av begreper elevene kan godt eller må jobbe mer med: <ul style="list-style-type: none">• Dette begrepet kan jeg godt• Dette begrepet må jeg jobbe mer med <p>(Menti, Kahoot, Learnlab og Wordle kan brukes til å lage digitale ordskyer med elevene.)</p>